

PRESUDA SUDA

15. prosinca 1993.(*)

„Slobodno kretanje robe – Parafarmaceutski proizvodi – Zabrana oglašavanja izvan ljekarne”

U predmetu C-292/92,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Visoki upravni sud Baden-Württemberga, Savezna Republika Njemačka), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Ruth Hünermund,

Hermann Douglasa,

Heinza Geyera,

Hermann Haakea,

Hermann Hauera,

Georga-Dietera Heldmanna,

Alexandera von Hoffmeistera,

Lea Köhlera,

Martina Lochnera,

Wolfganga Nöldnera,

Hansa Schneidera,

Wolfganga Steffana,

Gerharda Salmon-Grossa,

i

Landesapothekerkammer Baden-Württemberg,

uz sudjelovanje Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württemberg (predstavnik javnog interesa na sudovima opće upravne nadležnosti u Baden-Württembergu),

o tumačenju članaka 30. i 36. Ugovora o EEZ-u,

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco i D. A. O. Edward, predsjednici vijeća, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn i J. L. Murray, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Tesauro,

tajnik: H. von Holstein, zamjenik tajnika,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za H. Douglasa i druge, A. Bach i F. Oesterle, *Rechtsanwälte*, Stuttgart,
- za Landesapothekerkammer Baden-Württemberg, R. Zuck, *Rechtsanwalt*, Stuttgart,
- za Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württemberg, H. Fliegauf, *Leitender Oberlandesanwalt* za Vertreter des öffentlichen Interesses,
- za talijansku vladu, profesor L. Ferrari Bravo, voditelj Službe za diplomatske sporove Ministarstva vanjskih poslova, uz asistenciju I. M. Braguglje, *avvocato dello Stato*, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, R. Wainwright, pravni savjetnik, i A. Bardenhewer, članica pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja H. Douglasa i drugih, Landesapothekerkammer Baden-Württemberg, koji zastupaju R. Zuck i J. Pieck, *Rechtsanwalt* u Eschbornu, Vertreter des öffentlichen Interesses bei den Gerichten der allgemeinen Verwaltungsgerichtsbarkeit in Baden-Württemberg, kojeg zastupa E. Birkert, *Regierungsdirektor* za Vertreter des öffentlichen Interesses, i Komisije na raspravi održanoj 15. rujna 1993.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 27. listopada 1993.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 14. svibnja 1992., koje je Sud zaprimio 1. srpnja 1992., Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Visoki upravni sud) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u prethodno pitanje o tumačenju članaka 30. i 36. Ugovora kako bi mogao ocijeniti je li s tim odredbama spojivo pravilo profesionalnog ponašanja, kojim je Landesapothekerkammer Baden-Württemberg (ljekarnička komora savezne pokrajine Baden-Württemberg, dalje u tekstu: Ljekarnička komora) ljekarnicima koji u toj saveznoj pokrajini obavljaju djelatnost zabranio da izvan ljekarne oglašavaju parafarmaceutske proizvode koje smiju nuditi na prodaju.
- 2 To je pitanje postavljeno u okviru spora između određenog broja ljekarnikâ iz Baden-Württemberga i Ljekarničke komore, u vezi sa zakonitošću tog pravila profesionalnog ponašanja.
- 3 Iz spisa dostavljenog Sudu proizlazi da je člankom 10. točkom 15. Berufsordnunga (Profesionalni kodeks) Ljekarničke komore zabranjeno „pretjerano oglašavanje“ nemedicinskih proizvoda koji se u skladu s člankom 2. stavkom 4. i člankom 25. Apothekenbetriebsordnunga (Pravilnik o radu ljekarni) mogu prodavati u ljekarni pod uvjetom da njihova prodaja ne utječe na ispravnost rada ljekarne. Utvrđeno je da se tom odredbom Profesionalnog kodeksa u praksi zabranjuju svi oblici oglašavanja parafarmaceutskih proizvoda izvan ljekarni.
- 4 Tužitelji u glavnom postupku, koji su svi vlasnici ljekarni u saveznoj pokrajini Baden-Württemberg u kojima se prodaju parafarmaceutski proizvodi koje bi željeli oglašavati izvan ljekarne, podnijeli su tužbu pred Verwaltungsgerichtshofa Baden-Württemberg (Visoki upravni sud) protiv Ljekarničke komore, kojom traže da se ta zabrana oglašavanja proglaši nevažećom. Pred tim sudom tužitelji su se, među ostalim, pozvali na nespojivost članka 10. točke 15. Profesionalnog kodeksa Ljekarničke komore s člancima 30. i 36. Ugovora.
- 5 U tim okolnostima Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Visoki upravni sud) prekinuo je postupak i uputio Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 36. u vezi s člankom 30. Ugovora o EEZ-u tumačiti u smislu da je opravdana odredba Profesionalnog kodeksa kojom ljekarnička komora jedne savezne pokrajine ljekarnicima na svojem području nadležnosti zabranjuje oglašavanje izvan ljekarni, čak u i u svrhu prodaje parafarmaceutskih proizvoda u smislu članka 25. Pravilnika o radu ljekarni?“
- 6 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tijeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

Nadležnost Suda

- 7 Ljekarnička komora, tuženik u glavnom postupku, tvrdi da je pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev nedopušteno jer Sud nije nadležan za donošenje presude o valjanosti nacionalne odredbe u odnosu na pravo Zajednice.

- 8 U tom pogledu valja napomenuti da iako nije na Sudu da u okviru postupka pokrenutog na temelju članka 177. Ugovora doneše presudu o spojivosti pravnih pravila unutarnjeg prava s odredbama prava Zajednice, on je nadležan nacionalnom sudu pružiti sve elemente tumačenja prava Zajednice koji mu omogućuju da ocijeni spojivost tih pravnih pravila s propisima Zajednice.
- 9 Ljekarnička komora isto tako tvrdi da je prethodno pitanje samo zahtjev za mišljenje o hipotetskom problemu jer se Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Visoki upravni sud) nije očitovao da mu je za donošenje presude potrebna prethodna odluka.
- 10 U tom je pogledu dovoljno napomenuti da zahtjev za prethodnu odluku i spis dostavljen Sudu ne sadržavaju nijedan element kojim se dovodi u pitanje stvarna narav glavnog postupka ili ocjena nacionalnog suda da mu je za rješavanje spora koji se pred njim vodi potrebna prethodna odluka.
- 11 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da je Sud nadležan za donošenje odluke o pitanju koje je uputio Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Visoki upravni sud).

Članak 30. Ugovora

- 12 Na početku valja podsjetiti da su člankom 30. količinska ograničenja uvoza i sve mjere s istovrsnim učinkom zabranjeni među državama članicama.
- 13 U tom pogledu Ljekarnička komora tvrdi, prvo, da pravilo profesionalnog ponašanja o kojem je riječ u postupku pred nacionalnim sudom ne može biti „mjera” u smislu članka 30. Ugovora, jer u skladu s njemačkim pravom ljekarničke komore nemaju pravo propisati stegovnu sankciju zabrane obavljanja profesionalne djelatnosti, koju mogu izreći samo nacionalna tijela dotične savezne pokrajine.
- 14 U tom pogledu iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je u skladu s njemačkim zakonodavstvom, Ljekarnička komora tijelo javnog prava koje ima pravnu osobnost i koje je pod nadzorom države te je članstvo u njoj obvezno za sve ljekarne koji obavljaju djelatnost u saveznoj pokrajini Baden-Württemberg. Ljekarnička komora isto tako utvrđuje pravila profesionalnog ponašanja koja se primjenjuju na ljekarne te prati poštju li njezini članovi svoje profesionalne obveze. Naposljetku, odbori za profesionalno ponašanje, koji su dio Ljekarničke komore i sastavljeni su od članova koje ona predlaže, mogu ljekarnicima koji su povrijedili pravila profesionalnog ponašanja izreći disciplinske mjere kao što su novčane kazne, isključenje iz članstva u tijelima Komore ili povlačenje prava glasa ili prava na izbor u ta tijela.
- 15 Sud je već utvrdio (vidjeti presudu od 18. svibnja 1989., Royal Pharmaceutical Society of Great Britain, 266/87 i 267/87, Zb., str. 1295., t. 15.) da akti stručne organizacije kojoj su u skladu s nacionalnim zakonodavstvom dodijeljene ovlasti takve naravi jesu „mjere” u smislu članka 30. Ugovora ako mogu utjecati na trgovinu među državama članicama.
- 16 Ta se tvrdnja ni na koji način ne dovodi u pitanje činjenicom da, za razliku od stručne organizacije na koju se ta presuda odnosi, Ljekarnička komora o kojoj je riječ u ovom postupku nema ovlasti svojim članovima opozvati odobrenje za obavljanje djelatnosti.

- 17 Ljekarnička komora zatim je tvrdila da zabrana oglašavanja o kojoj je riječ u postupku pred nacionalnim sudom nije mjera s istovrsnim učinkom kao količinsko ograničenje u smislu članka 30. Ugovora jer se tim pravilom profesionalnog ponašanja ne može ograničiti trgovina parafarmaceutskim proizvodima unutar Zajednice.
- 18 U tom pogledu valja podsjetiti da se u skladu s ustaljenom sudskom praksom svaka mjera koja može izravno ili neizravno, stvarno ili potencijalno, ograničiti trgovinu unutar Zajednice smatra mjerom s istovrsnim učinkom kao količinsko ograničenje (presuda od 11. srpnja 1974., Dassonville, 8/74, Zb., str. 837., t. 5.).
- 19 Stoga treba utvrditi da svrha pravila profesionalnog ponašanja, kojim je Ljekarnička komora ljekarnicima zabranila oglašavanje parafarmaceutskih proizvoda izvan ljekarne nije uređenje trgovine među državama članicama. Osim toga, valja napomenuti da ta zabrana ne utječe na mogućnost drugih gospodarskih subjekata koji nisu ljekarnici da oglašavaju te proizvode.
- 20 Doduše, takvim se propisom može ograničiti obujam prodaje te time i obujam prodaje parafarmaceutskih proizvoda iz drugih država članica u mjeri u kojoj se njime predmetnim ljekarnicima uskraćuje jedna metoda promidžbe prodaje takvih proizvoda. Ali ostaje pitanje je li ta mogućnost dovoljna kako bi se predmetni propis smatrao mjerom s istovrsnim učinkom kao količinsko ograničenje uvoza u smislu članka 30. Ugovora.
- 21 U tom pogledu valja podsjetiti da primjena na proizvode iz drugih država članica nacionalnih odredaba koje ograničavaju ili zabranjuju određene načine prodaje ne ograničava izravno ili neizravno, stvarno ili potencijalno, trgovinu između država članica u smislu gore navedene presude Dassonville, pod pretpostavkom da se te odredbe primjenjuju na sve relevantne trgovce koji obavljaju djelatnost na nacionalnom području i pod pretpostavkom da na isti način utječu, pravno ili činjenično, na stavljanje u promet domaćih proizvoda i proizvoda iz drugih država članica. Zapravo, ako su ti uvjeti ispunjeni, primjena takvih pravila na prodaju proizvoda iz neke druge države članice koji ispunjavaju zahtjeve što ih je odredila ta država nije takve naravi da bi im onemogućila pristup tržištu ili da bi taj pristup ometala išta više nego što ometa pristup domaćim proizvodima. Takva pravila stoga ne ulaze u doseg članka 30. Ugovora (vidjeti presudu od 24. studenoga 1993., Keck i Mithouard, C-267/91 i C-268/91, Zb., str. I-06097., t. 16. i 17.).
- 22 U slučaju propisa kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, treba utvrditi da su ti uvjeti ispunjeni u odnosu na primjenu pravila profesionalnog ponašanja, kojim ljekarnička komora države članice ljekarnicima na području koje je pod njezinom nadležnošću zabranjuje da izvan ljekarne oglašavaju parafarmaceutske proizvode koje smiju nuditi na prodaju.
- 23 Taj propis, koji se neovisno o podrijetlu predmetnog proizvoda primjenjuje na sve ljekarnike koji pripadaju Ljekarničkoj komori, ne utječe na stavljanje na tržište proizvoda iz drugih država članica drugčije nego na stavljanje na tržište domaćih proizvoda.
- 24 U tim okolnostima na pitanje koje je uputio Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Visoki upravni sud) valja odgovoriti da članak 30. Ugovora o EEZ-u

treba tumačiti u smislu da se ne primjenjuje na pravilo profesionalnog ponašanja, kojim je ljekarnička komora države članice ljekarnicima zabranila oglašavanje parafarmaceutskih proizvoda izvan ljekarne.

Troškovi

25 Troškovi talijanske vlade i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenoga,

SUD,

odlučujući o pitanju koje je rješenjem od 14. svibnja 1992. uputio Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Visoki upravni sud), odlučuje:

Članak 30. Ugovora o EEZ-u treba tumačiti u smislu da se ne primjenjuje na pravilo profesionalnog ponašanja, kojim je ljekarnička komora države članice ljekarnicima zabranila oglašavanje parafarmaceutskih proizvoda izvan ljekarne.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 15. prosinca 1993.

[Potpisi]

---

*Jezik postupka: njemački